

TESALONIKA PĀVILA DIENĀS

SABATA PĒCPUSDIENAI

NEDEĻAS PĒTĪJUMIEM:

Jāņa 11:48-50, 1. Jāņa 2:15-17, 1. Kor. 9:19-27, Jāņa 3:3-8, 1. Kor. 16:19.

ATMIŅAS PANTS:

„Jo, nebūdam atkarīgs ne no viena, es brīvprātīgi paliku visiem par kalpu, lai pēc iespējas daudzus mantotu.” (1. Kor. 9:19).

GALVENĀ DOMA:

Īsa senās Tesalonikas konteksta izpēte parāda, ka Pāvila pieeja šīs pilsētas iedzīvotājiem bija unikāla un rūpīgi izstrādāta.

Šī tēma galvenokārt būs kopsavilkums tam, ko vēsture, literatūra un arheoloģija liecina par Tesaloniku.

Šis materiāls ir svarīgs divu iemeslu pēc. Pirmkārt, tas palīdz mums saprast, kā Pāvila klausītāji un lasītāji viņu uztvēra. Tas palīdz mums saprast, kāda nozīme bija tam, ko viņš rakstīja un kāda tam bija ietekme gan uz draudzi, gan uz sabiedrību.

Otrkārt, jo labāk mēs zinām tesalonīķiešu uzskatus un ticību, jo labāk mēs varam saprast to, pret ko Pāvils iestājās. Lai sekmētu evaņģēlija izplatību, Pāvilam nācās arī labot nepareizus uzskatus. Lai gan šī tēma nav tieši vērsta uz Bībeli, tā rada platformu Bībeles teksta – Pirmās un Otrās vēstules tesalonīķiešiem – lasīšanai visu atlikušo ceturksni.

Lūdzu, iepazīsties ar šīs nedēļas tēmu, lai sagatavotos Bībeles izpētei 21. jūlijā!

ROMIEŠI IERODAS TESALONIKĀ

Izlasi Jāņa 11:48-50. Kā politiskos un reliģiskos lēmumus attiecībā uz Jēzus kalpošanu ietekmēja romiešu ierašanās Palestīnā un Jeruzalemē 1. gs.? Pārdomā šeit atklāto loģiku. Kādos biedējošos veidos tai ir nozīme? _____

Tā kā starp grieķu pilsētvalstīm bija pilsoņu karš, ap 168. gadu pirms Kristus tesalonikieši uzaicināja romiešus pārņemt viņu pilsētu un aizsargāt to no vietējiem ienaidniekiem. Romieši apbalvoja Tesaloniku par to, ka tā nostājās „pareizajā pusē” pilsoņu karā, lielā mērā atļaujot pilsētas iedzīvotājiem pašiem pārvaldīt to. Tā kļuva par brīvu impērijas pilsētu. Tas nozīmēja, ka tā varēja lielā mērā kontrolēt savu iekšējo dzīvi. Rezultātā bagātākajām un spēcīgākajām pilsētās sabiedrības šķirām bija atļauts turpināt dzīvot tāpat kā līdz šim. Tāpēc Pāvila dienās Tesalonika bija Romas un impērijas pusē. Bet vienkāršo ļaužu, īpaši strādnieku šķiras, dzīve nebija tik iepriecinoša.

Romiešu virsvaldībai Tesalonikā bija trīs negatīvi aspekti. Pirmkārt, romiešu ierašanās radīja ekonomisku pārvirzi. Līdzšinējos tirgus gan vietējā, gan reģionālā ziņā bija pārrāvis karš un valdības maiņa. Šie pārrāvumi nabadzīgākās šķiras skāra smagāk nekā bagātākās. Ar laiku šis negatīvais aspekts kļuva mazāk nozīmīgs.

Otrkārt, lai gan Tesalonika lielā mērā valdīja pati, tik un tā saglabājas politiskas bezspēcīgas sajūta. Daži vietējie vadītāji tika nomainīti ar svešiniekiem, kuri bija lojāli drīzāk pret tālo pilsētu (Romu), nevis pret Tesaloniku. Vienalga, cik laipna un labvēlīga ir svešzemnieku okupācija, tā tik un tā nav populāra ilgu laiku.

Treškārt, okupāciju neizbēgami pavada koloniāla ekspluatācija. Romieši pieprasīja noteiktu daudzumu nodevas. Daļa graudu, derīgo izrakteņu un citu vietējo produktu tika sūtīta uz Romu, lai uzturētu impērijas plašās vajadzības.

Lai gan Tesalonikai klājās nedaudz labāk nekā, piemēram, Jeruzalemei, romiešu virsvaldība un okupācija nenoliedzami radīja ievērojamu spriedzi vietējās kopienās. Tesalonikā šī spriedze bija smaga galvenokārt nabadzīgajai un strādnieku šķirai. Gadiem ejot, šie Tesalonikas iedzīvotāji kļuva arvien nospiestāki un ilgajās pēc situācijas maiņas.

Kā šī brīža politiskā situācija tavā kopienā ietekmē draudzes darbu? Ko tava draudze var un ko tai vajadzētu darīt, lai uzlabotu savu lomu un stāvokli sabiedrībā? _____

PAGĀNU REAKCIJA UZ ROMU

Kā reakcija uz bezspēcību izauga garīga izglītotu cilvēku kustība, ko sauca par Kabira kultu. To nodibināja vīrs, vārdā Kabirs, kurš aizstāvēja tos, kam nebija balss-tiesību. Viņu nogalināja divi viņa brāļi. Viņš tika aprakts ar karalisku godu, un kults sāka izturēties pret viņu kā pret mocekļa nāvē mirušu varoni.

Zemākie sabiedrības slāņi ticēja, ka, Kabiram dzīvam esot, viņam piemita noslēpumains spēks. Viņi arī ticēja, ka laiku pa laikam Kabirs klusi un mierīgi atgriežas dzīvē, lai palīdzētu atsevišķiem cilvēkiem, un ka viņš atgriezies, lai atnestu taisnību zemākajām kārtām un lai atjaunotu pilsētas kādreizējo neatkarību un varenību. Kabira kults deva cerību apspiestajiem, kas, vārdos izteikts, atgādina bībelisko cerību.

Vēl interesantāk kļūst, kad atklājam, ka Kabira pielūgsmē ietvēra asins upurus, lai pieminētu viņa mocekļa nāvi. Līdzīgi Pāvīlam, tesalonīķieši runāja par „līdzdalību viņa asinīs”. Ar šādiem līdzekļiem viņi atbrīvojās no vainas apziņas. Arī šķiru atšķirības tika izdzēstas. Kabira kultā pret visiem sabiedrības slāņiem izturējās vienādi.

Bet notika vēl tālāks pavērsiens. Kad ķeizara Augusta laikā sākās imperatora kults, romieši paziņoja, ka Kabirs jau ir atnācis Cēzara personā. Citiem vārdiem sakot, apspiesto cerībai tika pievienota okupācijas vara. Rezultātā garīgā dzīve Tesalonikā vairs nenodrošināja atvieglojumu strādnieku šķirai. Vienkāršie cilvēki tika atstāti bez jebkādas nozīmīgas reliģijas. Imperatora kulta eksistence nozīmēja arī to, ka, ja kāds, kas līdzinātos istajam Kabiram, ierastos pilsētā, viņš tūlīt pat apdraudētu visu iekārtu.

Romiešu reakcija uz Kabira kultu atstāja garīgu tukšumu cilvēku sirdīs – tukšumu, ko aizpildīt varēja tikai evaņģēlijs. Kristus bija patiesais piepildījums cerībām un sapņiem, ko tesalonīķieši bija likuši uz Kabiru. Evaņģēlijs nodrošināja iekšēju mieru tagadnē un, Kristum nākot otrreiz, – pilnīgu un galīgu pašreizējās ekonomiskās un politiskās dzīves atcelšanu.

Izlasi 1. Jāņa 2:15-17 (skat. arī Sal. māc. 2:1-11). Kādas svarīgas patiesības šeit ir izteiktas? Kā tavā dzīvē ir piepildījusies šo vārdu realitāte, piedzīvojot, cik gaistošas ir šīs pasaules lietas un to, ka tās nedod īstu apmierinājumu? _____

EVANĢĒLIJS KĀ SASKARSMES SĀKUMS

Ņemot vērā, ko mēs uzzinājām vakar, nav grūti saskatīt, kāpēc tad, kad evaņģēlijs nonāca Tesalonikā, to pozitīvi uzņēma daudzi, kas nebija jūdi. Vienalga, vai Pāvils zināja par Kabira kultu pirms ierašanās pilsētā vai nezināja, sinagogā viņa mesiāniskais uzrunas sākums saskanēja ar vietējo pagānu sirds ilgām.

Kad evaņģēlijs nonāca Tesalonikā, pilsētas strādnieku šķira bija gatava to uzņemt, un liels skaits cilvēku atsaucās. Viņi bija gatavi arī neparastiem evaņģēlija skaidrojumiem. Kabira kults bija ielicis cilvēku sirdīs sacelšanās garu pret valdošajām varām, kas arī varēja būt iemesls nepiedienīgai uzvedībai, par ko Pāvils viņiem abās vēstulēs aizrāda (skat. 1. Tes. 4:11, 12; 5:14; 2. Tes. 3:6, 7, 11).

Izlasi 1. Kor. 9:19-27. Kādu fundamentālu misijas stratēģiju Pāvils izklāsta šajos pantos? Kādas iespējamās briesmas slēpjas šajā metodē? Kā abus šeit minētos principus ir iespējams noturēt pareizā līdzsvarā? _____

Evaņģēlijam ir liela ietekme, kad tas skar klausītāju vajadzības, cerības un sapņus. Bet, lai gan Svētais Gars var uzcelt evaņģēlijam tiltus, tas parasti notiek tad, ja tie, kas liecina, daudz klausās un, lūdzot Dievu, nebaidās eksperimentēt. Pieredze mums arī rāda, ka cilvēki ir visatvērtākie adventistu vēstij pārmaiņu laikos. Starp pārmaiņām, kas atver cilvēkus jaunām idejām, ir ekonomiski sarežģījumi, politiski konflikti, kari, laulības, šķiršanās, pārcelšanās (no vienas dzīvesvietas uz citu), veselības problēmas un nāve. Tesalonīkieši bija piedzīvojuši diezgan kārtīgu pārmaiņu devu, un tas palīdzēja evaņģēlijam iesakņoties.

Bet cilvēki, kas ir kristījušies pārmaiņu laikos, mēdz būt arī nestabili, vismaz sākumā. Visvairāk atkrišana notiek pirmajos mēnešos pēc atgriešanās. Vēstules tesalonīkiešiem liecina par ievērojamu nestabilitāti draudzē pēc Pāvila pirmā apmeklējuma.

Ko mēs varam darīt, lai palīdzētu draudzes locekļiem, kas vēl joprojām pielāgojas savai jaunajai dzīvei Kristū? Izvēlies kādu jaunu draudzes locekli, varbūt arī gados jaunu. Ko tu vari darīt, lai palīdzētu šim cilvēkam nopamatoties un kļūt stipram Kungā? Tev būs liels pārsteigums, cik ļoti šāda veida kalpošana dos spēku arī tev pašam. _____

PĀVILS, „IELU SLUDINĀTĀJS”

Pirmā gadsimta grieķu-romiešu vides apstākļos pieauga populāru filozofu skaits, kas publiskos forumos centās ietekmēt atsevišķus cilvēkus un grupas – līdzīgi tam, ko mūsdienās dara ielu sludinātāji.

Šie filozofi ticēja, ka cilvēkiem ir iekšējas spējas izmainīt savu dzīvi (sava veida pārveidošanās spējas). Filozofi izmantoja publisku runu, lai, kā viņi cerēja, radītu izmaiņu savos studentos. Viņi centās izraisīt savos klausītājos šaubas par pašreizējiem uzskatiem un praksi. Ar šādu pieeju filozofi centās panākt, lai klausītāji kļūtu atvērti jauniem uzskatiem un pārmaiņām. Galējais mērķis bija sekmēt pašpaļāvību un morālu izaugsmi.

No šādiem populāriem filozofiem sagaidīja, ka viņi iegūs tiesības runāt, vispirms iegūstot morālu brīvību paši savā iekšējā dzīvē. „Dziedniek, izdziedini sevi!” bija labi zināms teiciens senajā pasaulē.

Šie filozofi arī apzinājās vajadzību dažādot vēsti, lai piekļūtu dažādiem prātiem, kā arī to, cik svarīgi ir saglabāt saskaņu starp skolotāja raksturu un vēsti, ko viņš māca.

Tādējādi mēs redzam daudzas paralēles starp šiem populārajiem skolotājiem un Pāvilu, kas arī ceļoja apkārt un strādāja publiskās vietās (Ap. d. 17:17; 19:9, 10).

Tomēr starp Pāvila un populāro filozofu pieejām pastāvēja divas nozīmīgas atšķirības. Pirmkārt, Pāvils ne tikai strādāja publiskās vietās; viņš arī mēģināja izveidot ilgtspējīgu kopienu. Tas prasa atdalīšanos no „pasaules”, kā arī ir jāizveidojas emocionālām saitēm un jābūt lielai atdevei grupas labā. Otrkārt, Pāvils mācīja, ka atgriešanās nav iekšējs lēmums, ko rada gudra runa. Tas ir pārdabisks ārpus cilvēka esoša Dieva darbs (skat. Gal. 4:19, Jāņa 3:3-8, Fil. 1:6). Pāvila mācība bija kaut kas vairāk nekā tikai filozofija, tā bija patiesības pasludināšana un Dieva varenā darba atklāsmē cilvēces glābšanā.

Populāro filozofu tumšā puse bija tā, ka viņi bija atraduši vieglu iztikas veidu. Daudzi bija pļāpātāji, nekas vairāk. Daži seksuāli izmantoja savus klausītājus. Lai gan starp viņiem bija arī godīgi skolotāji, pret ceļojošiem sludinātājiem senajā pasaulē pastāvēja liela neuzticība.

Pāvils mēģināja izvairīties no šīs neuzticības, atsakoties no jebkāda materiāla atbalsta no klausītāju puses, tā vietā čakli strādājot, lai sevi uzturētu. Tas kopā ar viņa ciešanām parādīja, ka viņš patiešām tic tam, ko sludina, un ka viņš to nedara, lai iegūtu personīgu labumu. Daudzos veidos Pāvila dzīve bija visspēcīgākā svētruna, ko viņš varēja sludināt.

MĀJAS DRAUDZES

Izlasi Rom. 16:5, 1. Kor. 16:19, Kol. 4:15 un Filemonam 1, 2. Kas visiem šiem pantiem ir kopīgs? _____

Romas impērijas laikā bija divu veidu dzīvojamās mājas. „Domus” – liela māja vienai ģimenei, apkārt izbūvēta sēta. Tādās parasti dzīvoja bagātnieki. Šādā mājā varēja sapulcēties 30-100 cilvēki. Otrs māju tips bija „insula” ar veikaliem un darbnīcām pirmā stāva ielas pusē un ar dzīvokļiem augšstāvos. Šeit dzīvoja pilsētas strādnieku šķira. Viens šāds dzīvoklis vai darbnīca parasti varēja uzņemt tikai mazāku draudzi.

„Domus” tipa mājās un arī daudzās „insula” mājās dzīvoja ģimene plašākā nozīmē – divas vai trīs paaudzes, ģimenes uzņēmuma darbinieki, apmeklētāji un pat vergi. Ja varēja atgriezt mājsaimniecības galvu, tad tam bija liela ietekme uz ikvienu, kas dzīvoja šajā mājā.

Ideāla vieta pilsētas mājas draudzei bija tuvu pilsētas centram. Veikali un darbnīcas, kas bija saistītas ar māju, varēja sekmēt kontaktu rašanos ar māksliniekiem, tirgotājiem, veikalniekiem un strādniekiem, kas meklēja darbu. Šādā vietā tika veikta lielākā daļa Pāvila misijas.

Dažās pasaules daļās cilvēki vēl joprojām notur dievkalpojumus mājās, jo bieži vien tas ir viss, kas viņiem ir. Vai arī dažos gadījumos viņiem nav atļauts darīt neko citu, un mājas draudze ir viņu vienīgā izvēle.

Izlasi Ap. d. 18:1-3. Kā šie panti palīdz mums saprast, kā strādāja Pāvils? _____

Tā kā Pāvils bija Romas pilsonis un zināmā mērā jūdu elites loceklis, viņam vajadzēja būt no sabiedrības augstākajiem slāņiem. Ja tas tā bija, tad strādāšana ar savām rokām viņam bija upuris. Tomēr ar savu darbu viņš kļuva kā viens no strādnieku šķiras un līdz ar to varēja viņus aizsniegt (skat. 1. Kor. 9:19-23).

Kā tava vietējā draudze sadarbojas ar vietējo sabiedrību? Vai tu esi daļa no šīs sabiedrības, tas ir, esi iesaistīts tajā, vai arī tava draudze atrodas ieslēgta „mentalitātes aplenkumā” un jūs izolējaties no briesmām šajā pasaulē tik ļoti, ka neietekmējat to vispār? _____

TĀLĀKIEM PĒTĪJUMIEM:

„Dieva gādība vadīja tautu kustības un cilvēcisko impulsu un ietekmju viļņus, kamēr pasaule bija nobriedusi Atbrīvotāja nākšanai. [...] Šajā laikā pagāniskie rituāli zaudēja savu ietekmi tautā. Cilvēki bija noguruši no svinīgajām procesijām un teikām. Tie ilgojās pēc reliģijas, kas sniegtu apmierinājumu sirdij.”

„Arī ārpus jūdu tautas bija vīri, kas iepriekš paredzēja kāda dievišķa skolotāja nākšanu. Tie meklēja patiesību un saņēma praviešu garu. Kā zvaigznes pie tumšajām debesīm viens pēc otra parādījās šādi atsevišķi skolotāji. Viņu pravietiskie vārdi aizdedza cerību tūkstoš sirdīs pagānu pasaulē.” Elena Vaita „Laikmetu ilgas”, 32., 33. lpp.

„Kad Pāvils pirmo reizi apmeklēja Korintu, viņš atklāja, ka atrodas starp cilvēkiem, kas ar aizdomām izturējās pret svešinieku motīviem. Jūras malā dzīvojošie grieķi bija izveicīgi tirgotāji. Viņi bija tik ilgi vingrinājušies biznesa prasmēs, ka bija nonākuši pie ticības tam, ka iedzīvošanās ir svēta lieta un ka pelnīt naudu godīgā vai negodīgā veidā ir slavējami. Pāvils pazina viņus, un viņš nedeva tiem izdevību teikt, ka viņš sludina evaņģēliju, lai kļūtu bagāts. [...] Viņš centās novērst visu, kas varēja sniegt nepareizu liecību, lai viņa vēsts nezaudētu spēku.” Elena Vaita „Evaņģēlija kalpi”, 234., 235. lpp.

JAUTĀJUMI PĀRRUNĀM:

1. Ko, tavuprāt, Elena Vaita domāja, rakstot, ka pagānu skolotāji saņēma „praviešu garu”? Cik lielā mērā Dievs darbojas uzskatu pasaulē, kas atrodas ārpus kristietības konteksta? Vai cilvēks var tikt glābts, ja viņš nekad nav dzirdējis Jēzus vārdu? Ja jā, tad uz kāda pamata?

2. Kādā gadījuma personīgā māja vai dzīvoklis varētu būt laba vieta draudzei mūsdienu pasaulē? Vai baznīcas ēka vienmēr ir vislabākā vieta, kur veidot draudzi? Kāpēc jā vai kāpēc nē?

3. Kā tava draudze var iemācīties labāk pielāgot savu misiju vietējai sabiedrībai? Tas ir, kāpēc mums vienmēr ir jāatceras, ka tas, kas darbojas vienā vietā, citur var nedarboties?

KOPSAVILKUMS:

Bībeles ziņojumi par Pāvila misijas aktivitātēm stāsta par senās Romas laiku. Redzot Pāvila cīņas ar ikdienišķām problēmām, mēs varam mācīties, kā pieņemt principus un mācības, ko Dievs ir ielicis Rakstos, arī mūsdienām. Pirmajā un Otrajā vēstulē tesalonīķiešiem Pāvils palīdz senās pilsētas iedzīvotājiem pārdzīvot pārbaudījumu laikus.